నిశ్చలమైన సరస్సులోనికి రాయి విసిరి అలల: రాకుండా అరికట్టడం అసాధ్యం. 'యాజులు' అంటే ఎవరో ఆ ఆదివారం మిట్టమధ్యాహ్నం వరకూ నాకు తెలియదు — ఇప్పటికీ యాజులంటే అతనివి చాలామందికి తెలియదు. తరుచు చూస్తున్న ముఖమే. కాని ఆ ముఖానికి — ఆదే అందులో చేరి ఉన్న మనిషికి అందరి మనుష్యల్లాగా ఒక పేరు ఉంటుందని ఎవరికీ తెలియదు. దానికి ఎవరి తప్పూ లేదని ప్రస్తుతానికి బేషరతుగా ఒక నిర్ణయాని రావడం ఉచితం.

అధికారంతో విర్రవీగుతున్న మూర్ఖుల అహం కారంలా సలసలా కాగిపోతోంది బయట ఎండ.

భోజనానికి కూచున్నాను.

"అమ్మా!" పిలుపు.

"వీధి తలుపు గడియవేసి భోజనానికి రమ్మని ఎన్నిసార్లు చెప్పాను!" బాబీని అమ్మ గద్దించి అడుగు తోంది.

"మనంటికి వచ్చే ముష్టివాళ్ళకి వేళాపాళా లేదు. గుడి తలుపుల్లా ఎప్పుడూ మన తలుపులు తీసే ఉంటాయి .. చరచరా లోపలికి జొరబడిపోవడమే ప్రతివాళ్ళూ ..." మా అమ్మాయి.

పీటమీద నుండి వెనక్కు వాలి సావిట్లోకి చూశాను.

వచ్చిన మనిషి ఉస్సూరంటూ గుమ్మమీద చతికిల బడ్డాడు.

"అపరాహ్ణం వేళ—ముష్టి వెయ్యకూడదు!" అమ్మ ఆజ్ఞ!

"ఉండు నే తిని వెళ్ళి ఏదైనా ఇస్తా ... పాపం ఇంత ఎండలో వచ్చాడు, అమ్మా, ఇది ముష్టికాదు. ఆయవారం!"

"ఏదైతేనేం! ఇలాంటి వేళప్పుడు వెయ్య కూడదు." అమ్మ తెంచేసింది నేను ఉపక్రమించబో తున్న వాదన. ఆ వాదన ఎన్నోసార్లు జరిగిందే.

ఒక రెండు నిమిషాల తర్వాత అవధాని గారు సొంతం — నేను భోజనం చేస్తున్నానని బెరుకు కూడా లేకుండా — లోపలకు వచ్చేశారు.

"కూచోండి బాబూ! బాబు భోజనం చేస్తున్నాడు. రమణమ్మా! ఆ గదిలో ఫ్యాను వెయ్యి, పాపం ముసలి ప్రాణం—ఎండ మండిపోతోంది!"

నాకు అవధానులుగారంటే మహా చిరాకు. దానికి కారణాలు చాలా ఉన్నాయ్. ద్వాదశి ద్వాదశికీ వచ్చి స్వయంపాకం పుచ్చుకోటం ఆయన రివాజు. సుబ్రహ్మణ్య షష్ఠిలాంటి సందర్భాలలో ముందు రోజో వెనుక రోజో రావడం, భోజనానికి రావడానికి వీలవదనీ, వీలుకాలేదనీ, చెప్పడం, స్వయంపాకం తీసుకెళ్ళడం ఆయన అలవాటు. సాలగ్రామ దానాల్లాంటి వన్నీ ప్రత్యేకం అమ్మ అతనికే ఇస్తుంది.

అవధానులుగారికి గెడ్డ వెనక పేటలో ఒక డాబా ఉంది. ఆయన మామూలు పురోహితుడే కాదు వాళ్ళందరిలో మోతుబరి. రెండు చేతులా అటు శుభకార్యాలూ, ఇటు చిన్న ఆబ్దికాల్లాంటి కార్యాలూ చేయిస్తాడు. కొడుకు ఏడెనిమిది వందలు తెచ్చు కుంటున్న ఉద్యోగి.

పాత్రత ఎరిగి దానం అని ఆయనకే అమ్మ అన్నీ ముట్టచెప్పటం నాకు చిరాకు.

ఇంక మరో కారణం.

ఒక సత్యన్నారాయణ వ్రతమన్నా, ఆబ్దికమన్నా అమ్మ ఆయనే చేయించాలంటుంది. కాని ఆయన్ని పిలవడంలో ఒక ఇబ్బంది ఉంది. వేళకు రాడు. తొమ్మిదిన్నరకు భోజనాలు చేసే అలవాటు మాది. నా ఉద్యోగం, పిల్లల చదువులూ, ఏది ఏమైనా ఆదివారం, సెలవు రోజులూ తప్ప టంచనుగా ఆ శ్యామికి భోజనాలు అయిపోవలసిందే.

ఒకసారి సత్యన్నారాయణ వ్రతం ఏకాదశి నాడు చెయ్యదలచుకొన్నాం. ఆ రోజు సోమవారం. ఎనిమిది లోగా రమ్మని ఆయన్ను బతిమాలాను. తొమ్మి దైనా రాకపోతే చూసి ఒక వంక మా బాబీని, మరో వంక మా అమ్మాయిని, మడికట్టుకున్న నేను బయ టకు వెళ్ళలేక పంపించాను. పది నిమిషాలలో అమ్మాయి ఒకాయన్నీ, అబ్బాయి మరోకతన్నీ తీసు కొచ్చేశారు. కాని ఈలోగానే అవధాన్లుగారు సావిట్లో నుంచే విఘ్నేశ్వర పూజ ప్రారంభిస్తూ వచ్చేశారు.

ప్రసాదమూ తాంబూలాలూ తరవాత వచ్చి తీసు కుంటామని వెళ్ళిపోయారు. వ్రతం చేయించని

మఖ్ఖ

వి.వి.బి.రామారావు

పురోహితు లిద్దరూ — పురోహితులందరిలోకి బృహస్పతి అవధానులుగారు—ఆయన గొంతు విన్నా సొంతం లోపలి వరకూ వాళ్ళిద్దరూ రాగలగడం నా అదృష్టమే.

ఆయన వింటూ ఉండగా ఆయనను గురించి వాదించుకోవడం ఇష్టంలేక వూరుకోవడం నాకు అలవాటే అయినా ఆ రోజుమాత్రం వూరుకోలేక పోయాను. "అన్నివిధాలా ఉన్నవాడికే నువ్వు ఇవ్వదలచుకున్నది — తృణమైతేనేం, పణమైతేనేం— ఎందుకు ఇవ్వాలి? ఆ సావిట్లో కూచున్న బీద బ్రాహ్మణుడికి ఇవ్వచ్చుగా!" అమ్మని కొంచెం ఘాటుగానే అడిగాను.

"బాగుంది, పండితుడు పండితుడే."

నేను నవ్వుకున్నాను. ఆయన చదువుతున్న శ్లోకాలు నిజంగా సంస్కృతం కాదు. శబ్దాల్లో, ఉచ్చారణలో అన్నీ అవకతవకలే. పాండిత్యం అంటే గ్లాసులో రాళ్ళు వేసి గిలకరించినట్టు శబ్దం చెయ్యడమూ, నేను విసుక్కుంటానని అవధానులుగారికీ తెలుసు. ఆయనకు వినపడేటట్టు నా విసుగును చాలాసార్లు బహిర్గతం చేశాను. కాని వచ్చే దానిని పోగొట్టుకోవడం అతనికి ఇష్టం లేదు.

"ఒక్క పావుగంట ముందొచ్చారు కాదు బాబూ. బాబు భోజనం కాగానే మిమ్మల్ని పంపించేస్తా, కాసేపు కూచోండి." అమ్మ ఆయనతో చెబుతూంది.

"భోజనం కాక పూర్వం ఇవ్వడంలో అర్థం ఉంది. కాని. . ."

"అబ్బ. మీరు వూరుకోండి. . . ఆడవాళ్ళ విషయాలు మీ కెందుకు?" మా ఆవిడ కొంత సమ్మితంగా చెప్పింది.

నేను భోజనం ముగించి కుంచలో చెయ్యి కడుక్కుని లేచాను.

"నమస్కారం బాబూ."

అవధానులుగారి నమస్కారం ముభావంగా అందుకుని సావిట్లోకి నడిచాను. కూచున్న ఆయనవారం బ్రాహ్మడు లేచి నిలుచున్నాడు.

"కూచోండి, కూచోండి..." చాలాసార్లు చూసిన ముఖమే అయినా ఈసారి పరిశీలనగా చూశాను.

జేవురించిన ముఖం. లోతు కళ్ళు. పెరిగిపోయిన గడ్డం. కృశించిపోయిన శరీరం. మూడు పదులు నిండని వయస్సు—వెన్నెముకను వంచేటంత బరువుండగలదని నేను అతన్ని చూశాకే తెలుసుకున్నాను.

ముఖంలో ఉదాసీనత—ఒక వంక స్వతహా: ఉన్న ప్రేతకళ. ఉతుకు మొహం ఎరగని ముతక సైను చొక్కా లోపల మరొకటి. పంచ మీద పంచ—నడుం చుట్టూ ఎత్తుగా తువాళ్ళు. భుజం మీద మూట. తువాలు కిరుపక్కలా మూటలు కట్టి మెడ మీద వేసుకున్నాడు.

"మీ పేరు?" కుర్చీలో కూర్చుంటూ అడిగాను.

"సోమయాజులు'.'

"ఎక్కడ ఉంటుంటారు?"

"వల్లకాట్లో. నాకు కొంపేమిటి?"

కసిరి కొట్టినట్టు ఫెళఫెళ లాడుతూ గాజు బుడ్లు బద్దలు కొడుతున్నట్టు జవాబులు. కించిత్ నత్తి ఉందేమో మాట కొంచెం తొట్రుకు పోతున్నట్టుకూడా అనిపించింది.

"ఆ బట్టలన్నీ అలా చుట్టుకున్నారేమిటి?"

"ఆఁ—ఆఁ—బాగుంది. కక్కా గట్టు పట్టుకు పోతారు."

"పోనీ ఒక సంచిలో పెట్టుకోవచ్చుగా."

"రాత్రి నే నెలా చూసుకోవడం."

"మీ వాళ్ళెవరూ లేరా?"

"ఎవరి కెవరు? తల్లీ, తండ్రీ చచ్చారు. అన్నదమ్ములు ఎక్కడో చచ్చానా, బతికానా ఎవరూ అడగరు."

అతని కాఠిన్యం, అతని భయం—రెండూ భయంకరంగా ఉన్నాయి. ఒల్లంటి మనిషి సంచినికూడా కాజేసే మనుషు లుండటం ఆశ్చర్యకరం.

నాకు గుండెలో కెలికినట్లయింది.

కుర్చీలోంచి ఓరకంట వెనక గదిలో అవధానులు గారికి మా ఆవిడ పళ్ళెంలో బియ్యం, పప్పు, వంకాయలు, దక్షిణా ఇవ్వడం చూస్తూనే ఉన్నాను.

"వస్తా బాబుగారూ." యాజులు వంక ఒక చూపు విసిరేసి మెట్లు దిగిపోయారు అవధానిగారు.

ఆ చూపులో 'దౌర్భాగ్యుడు' అనే దులపరింత, ఏహ్యభావం ఉంది.

నాకు అవధానులుగారిని చూసి అసహ్యం వేసింది.

యాజులు ఆత్రంగా ఇంటిలోకి చూస్తున్నాడు. ఎవరైనా బియ్యం తెచ్చి వేస్తారేమోనని.

బాబీ చిలక్కొయ్య మీద ఉన్న నా చొక్కా జేబులోంచి ఒక పది పైసలు తీసి తెచ్చి ఇచ్చాడు యాజులుకి.

"పిడికెడు గింజలు. . ." కసిరిన ట్టే ఉంది అభ్యర్థనకూడా.

"బాబీ, పాత్రలో బియ్యం తెచ్చి ఇయ్యి."

బాబీ తెచ్చి వేశాడు. కింద రాలిన గింజలుకూడా జాగ్రత్తగా ఏరి మూటలో వేసుకున్నాడు.

"సోమయాజులుగారూ, సాయంకాలం మీరు ఏం చేస్తుంటారు?"

"నా పిండాకూడు. ఆ బోడి ముండ దగ్గరే కూచుంటా. సగం బియ్యం అది తీసుకుని నాకు ఇంత ఉడికించి పడేస్తుంది."

నే నేదైనా సరియైన ప్రయత్నం చెయ్యకుండా అతనిలో ఆశలు రేకెత్తించడం ఇష్టం లేకపోయింది. ఆలోచనలో పడ్డాను.

ఇతని జీవితానికి అర్థం ఏమిటి? ఇలా అడుక్కుంటూ, ఉన్న బట్ట పాతలు పోతాయేమోనని అన్నీ కట్టేసుకుని—తిరిగిన రోజున తిని—తిరగని రోజున డొక్కలో కాళ్ళు పెట్టుకుని పడుకునే ఈ జీవితానికి గమ్యం ఏమిటి? ఇతడు నా అని ఎవరినీ నమ్మడు. అతనికి నా అనేవాళ్ళు లేరు.

కరుణామయుడైన భగవంతుడిని తలచుకుని ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాను—ఎండవేళ మేడ మీద గదిలో ఒక గంట పడుకోవడం పరిపాటి. కాని నాకు నిద్ర రాలేదు. మా ఆవిడని పిలిచి నా నిర్ణయం చెప్పాను.

"చిత్రంగా ఉంది మీ ఉద్దేశ్యం—అందులో తప్పు ఏమీ లేదు కాని, ఎందుకైనా మంచిది అత్తయ్యగారిని అడగండి—ఏమంటారో చూద్దాం!"

"ఇందులో అనడానికేముంది—బయట అరుగు ఎప్పుడూ ఖాళీయే కదా! రాత్రి అక్కడ పడుకుంటాడు. ఆ గడ్డు గుడుసూ ఇంట్లో ఒక మూల జాగ్రత్త చేసుకుంటాడు."

"అతనికి మాట ఇచ్చే ముందు మీ అమ్మగారితో చెప్పి మరీ చెయ్యండి."

మధ్యాహ్నం అమ్మతో చెప్పాను. అమ్మ ఏం అనలేదు. అలాగని అవుననీ అనలేదు.

"ఇన్ని పురాణాలు చదువుతావ్! ఇంత వేదాంతం చెబుతావ్! మనం అటువంటి మనిషికి కించిత్ సాయం చేయకపోతే మనం చేసినవన్నీ నిజంగా పుణ్యమే తెస్తుందంటావా? అతనికి నీడ ఇద్దామని నా ఉద్దేశ్యం—నీ ఉద్దేశ్యం?"

"వెర్రివాడివి. అతనంటే నాకూ జాలే. అనాథుడు, దిక్కులేనివాడు. ఏ రోజంటే ఆ రోజు రాడు పాపం! ఒక్క ఆదివారమే వస్తాడు. పిడికెడు వేసినా, సోలతో వేసినా ఆనందంతో వెళ్ళి పోతాడు—కాని ఈ విషయంలో మనం అతనికి చెయ్యగలిగిందేమీ లేదు. . అతన్ని మనం చేరదీస్తే, అతని క్షేమసమాచారాలన్నీ చూడవలసిన బాధ్యత !

నివేదన

ఏమని వ్రాయను?! ...
ఎలా వ్రాయను? ...
న్యాయం నిండుగా నవ్వదని తెలిసీ ...
అన్యాయం ఎల్లెడలా
స్వైరవిహారం చేస్తుందని తెలిసీ ...
అసలు న్యాయానికి కళ్ళే లేవని తెలిసీ...
ఏమని వ్రాయను?
ఎలా వ్రాయను? ...
తేనె మాటల వ్యర్థపుచ్చు
నక్కజిత్తుల గూర్చి వ్రాయనా?!
సాటివాని బాధ గ్రహించని
స్వార్థపరుల గూర్చి వ్రాయనా?! ...
నయవంచన చేసే
నమ్మకద్రోహుల గూర్చి వ్రాయనా?! ..
ఇరుకు ఎదల మనసుల
తంత్రజ్ఞుల గూర్చి వ్రాయనా?! ....
తమ జీవితం త్యాగమై,
తమ త్యాగం జీవితమై,
తమకోసం గాకున్న
తా మొకరి కోసమన్న
అమృత హృదయులగూర్చి వ్రాయనా?!
ఏమని వ్రాయను?!
ఎలా వ్రాయను?! ...
మంచితో మనుగడ
దుర్లభమని తెలిసీ
మంచికి తిలోదకం సలికి,
వంచనకే హారతి పట్టే
విటుల చరితం వ్రాయనా?
వంచననే ఆరాధించే
దుర్మార్గుల దుశ్చరితం వ్రాయనా?! ...

— యలమంచిలి శివాజీ

పని మీద వస్తుంటుంది. జ్వరం వచ్చి అరుగు మీద పడుకుంటే చేస్తామా, ఏమవుతావా? నీ దాతృత్వం పరిమిత సంఖ్యలో ఉంది. నీకు కలిగినదో, తోచినదో అతనికి ఇవ్వడం నాకు ఇష్టమే కాని ఇంటి ముందు తెచ్చి పెట్టుకోవడం బావుండదు."

"ఏమిటమ్మా నువ్వు ఏమిటంటావ్?" మా అమ్మాయిని అడిగాను.

"ఏముందీ సాయంకాలం ఒక నిముషం వీధి వరండాలో నిలుచోడానికి వీలు లేకుండా అక్కడ ఒక అనాథుడికి ఆశ్రయమిస్తామంటున్నారు. ఎవరైనా అతన్ని అరుగు మీద చూసి మనందరినీ ఏవగించు కుంటారు. పుస్తకాలతో చదివినదేమకొండి. వాడి భిక్షాటనంతా మనం తీసుకుని ఇంత మురికి పడేసి కుక్కలా అక్కడ కాపలా పెట్టుకున్నామని అంటూ అందరూ!"

అంత భావనాశక్తి నాలో లేదు. అమ్మాయి భావుకతకు నాకు ఆశ్చర్యమనిపించింది.

"పోనీ ఆ సత్రం యాజమానితో చెప్పి. . ."

"సత్రకన్య సాధు బాటకాలే సుమారు అక్కడా ఉంటారు." అమ్మ ప్రారంభించింది. "సత్రంలో వెళ్ళేవాళ్ళూ, వచ్చే వాళ్ళూ, పెళ్ళిళ్ళూ, కథలూ, కర్మలూ. అరుగు మీద ఈ శవ ప్రాణిని చూస్తే వచ్చే వాళ్ళు రారు. సత్రం బైరాగి మఠం కాదుగా!"

నాకు మాత్రం ఈ ఆలోచనలన్నీ విపరీతంగా కనిపించాయి. "ఎవరో ఏదో అనుకుంటారని మన మనసుకి నచ్చినది తోచినది చెయ్యడం ఎందుకు మానాలి?"—వాదనలోకి దిగాను.

"మన తిండి మనం తింటూ, మన బట్ట మనం కట్టుకుని, లోకానికి వెరవాలన్నది సామెత" దీనితో నా నిశ్చయం మరీ దృఢమైపోయింది.

సాయంకాలం ఆలయానికి వెళ్ళాను. అక్కడున్న పూజారిని నాకు చిన్నతనం నుంచీ తెలుసు. మనిషి బహు సరళ స్వభావుడు. దైవ చింతనా, భక్తీ కలిగినవాడు. వెళ్ళి వచ్చిన పని వివరించాను.

విషయమైతే ఓపికగా విన్నాడు కాని, చెప్పవలసింది తెగేసి చెప్పేశాడు:

"అల్లాంటివాళ్ళని ఇక్కడ ఉంచడం అసమంజసం, అసందర్భం. ప్రాంగణమంతా గలీజు. అల్లాంటి వాళ్ళు వేలు చూపెడితే హస్తం మింగుతారు. నేనా పిల్లా పీమూతో ఈ గుడిని నమ్ముకుని ఉన్నవాడిని—బాబూ, అభిషేకాల రోజుల్లో వస్తే అతనికి ఇన్ని కొబ్బరి చిప్పలు ఇచ్చి పంపిస్తా అంతకంటే నేను ఏమీ చెయ్యలేను. . .సామాన్యుల్నే, మీకు తెలియందేముంది. క్షమించండి."

నాకు బాధనిపించింది. దానితోపాటు పట్టుదల ఇంకా కొంచెం పెరిగింది.

ఆలయం నుంచి నేరుగా క్లబ్బు కెళ్ళాను. ఛైర్మన్‌గారు బ్రిడ్జి ఆడుతున్నారు. నాకు ఎంతో బలం వచ్చినట్టయింది. ఆ బీద బాపనయ్యపట్ల దేవుడున్నాడు. ఛైర్మన్‌గారి దర్శనం ఇంత సులువుగా, ఇంత తొందరగా అవడమే అందుకు నిదర్శనం

"ఏమిటండోయ్, ఇలా వచ్చారు?" ఆయనే పలకరించాడు.

"చిన్న విషయం."

★

అందం

అందం కాలెండర్‌తో సమానం·
సంవత్సరకాలం పాటు ఉంటే అది ఉన్నట్లే

—టి. ఆడమ్స్

★

"పదండి." అన్నా టెన్నిస్ కోర్ట్ వైపు తీసుకెళ్ళడు. సావకాశంగా విన్నాడు నేను చెప్పినదంతా.

"ఒక పని చెయ్యండి! పార్కు మాలితో నే మాట్లాడతా! రేపు సాయంకాలం అతన్ని పార్కుకి రమ్మనండి. మాలి ఏదో ఏర్పాటుచేస్తాడు ... దీనికి నేను రావాలా? చీటీ వ్రాసి పంపిస్తే తీరి పోయేదిగా!"

చేయంత వాగ్దానం చేసుకుని ఇంటికి వచ్చాను. సంతోషంగా ఇంట్లో చెప్పాను నేను చేసిన —కాదు భగవంతుడు ఛైర్మన్ గారి ద్వారాయాజులుకి చేసిన ఏర్పాటు గురించి.

"పార్కులో పడుకోడానికి ఛైర్మన్‌గారి అనుమతి ఎందుకు? ఇంతకూ పార్కులో పడుకోమని సోమయాజులు గారికి ఎవరు చెప్పాల!"

మా ఆశ తుంచేసింది.

ఆ మాటల్లో నిజం ఆకళింపు చేసుకుని జవాబివ్వ లేకపోయాను నేను.

"అయితే అతనికి మనం ఏం చెయ్యలేమా?"

"ఎందుకు చెయ్యలేం? ఇచ్చినప్పుడు ఏదో మనకు తోచినది ..."

"అది కాదు. అతను మనిషిలా బ్రతకాలని, దానికి మనం దోహదం చెయ్యాలని నా బాధ. పిల్లలంతా పిచ్చివాడి వెంట పడ్డట్టు యాజులు వెంట చేరి గేలి చేస్తున్నారు. రాళ్ళు రువ్వుతున్నారు. అమాయకుడు—వాళ్ళకి అతని మీద శత్రుత్వం లేదని కాని, వాళ్ళు గేలి చేస్తున్నది అతని అవతారాన్ని గాని అతనికి అవగాహన లేక నోరు పారేసుకుంటున్నాడు. వాళ్ళు రెచ్చిపోతున్నారు ..."

నా గొంతులో బాధ మనసులోంచి ప్రతిధ్వనిస్తోంది. మా ఆవిడ కరిగింది.

"అత్తయ్యగారూ! పోనీ మనమే అతనికి ఆశ్రయమిస్తే!"

"పోన్లేవే! దీనికోసం మనసు ఇంత కష్టపెట్టుకుంటున్నాడు వాడు. మీ ఇద్దరికీ ఇష్టమైతే నాకేం? అలాగే ఆ వీధి కొట్టులో ఎలాగూ పనికి రాని డొక్కులూ, డోళ్ళూ, చెత్తా, చెదారం వేసేశాం. అవి కాస్త తీయించి బాగు చేయిస్తే అతగాడు అక్కడ తన సామాన్లు పడేసుకుంటాడు. కొంచెం గాలి వెలుగూ బాగా రావనుకో. అయినా ఫర్వాలేదు. వేసవికాలం అరుగుమీదా, సీతాకాలం కొట్లోనూ పడుకోవచ్చు. దగ్గరే చెరువు—అక్కడే స్నానం, పానం చూసుకుంటాడు."

సైకిలు తీసుకొని యాజులుకోసం బయలు దేరాను. వైశ్య వీధిలో వాకబు చేశాను. పేరు చెబితే తెలియలేదు కాని అతని వర్ణన కొంత కొన సాగించే సరికి ఒకాయన బోధపరచుకొన్నాడు.

"మంచి వాడే నువ్వండీ! ఏదో వీధి అరుగుమీద కాపలా ఉంటాడని ఎక్కడ పడుకున్నా పడుకోని స్తున్నాం! ఇంత కంగారుగా వెతుక్కుంటూ వచ్చారు, ఏమైనా పోయిందా?"

"ఛ, ఛ! ఏదేం కాదు! అతనికి కొంత సహాయం చేద్దామని ..."

"అలాగా. ఏ రాత్రో వచ్చి ఇక్కడ పడుకుంటాడు. ఇక్కడంటే ఇక్కడే అని కాదు. ఈ వీధిలో ఏదో ఒక ఇంటి అరుగు మీద... ఒక పని చెయ్యండి.. స్టేషన్ కెదురుగా ఉన్న గుడిసెల్లో ఒక బోడెమ్మగారుంది. ఆవిడే ఇతగాడి కింత వండి పెడుతుంది. అర్జంటయితే అక్కడకి వెళ్ళి భోగట్టా చెయ్యండి."

స్టేషను కయితే వెళ్ళాను కాని యాజులు కాని, ఆ 'బోడెమ్మ' కాని ఉండే గుడిసె పోల్చుకోవడం సాధ్యం కాలేదు."

ఆదివారం అతను వచ్చే వేళకు అరుగు మీదే నుంచున్నాను. చేతిలో ఒకరువ్వా, రెండు భుజాల మీదా మెడ మీదుగా రెండు మూటలు. చంకలోంచి పురికొసంతో వేలాడుతున్నదుప్పటీ చుట్ట—ఎత్తుగా పొట్ట—నడుంచుట్టూ బట్టలో కట్టుకునిపాలు మధ్య దిష్టిబొమ్మలా వికృతంగా నడిచి వస్తున్న యాజులును చూసి వీధిలోని పిల్లలు చుట్టూ చేరి "లూ, లూ. లు, లూ," అని అరవడం, అతను బెత్తం విదిలించి కలియబడడం దొంగకక్కాగట్లారా అని వాళ్ళని తిట్టడం వీధి మలుపు దగ్గర నుంచీ చూస్తూనే ఉన్నాను.

యాజులు ఇవన్నీ చూసుకుని ఎట్టకేలకు మా ఇంట్లో దూరాడు.

"రండి, రండి" అని ఆహ్వానించాను. "దాహం తీసుకుంటారా?"

మా ఆవిడ నిమ్మకాయ రసం, ఉప్పూ కలిపిన మజ్జిగ తెచ్చి ఇచ్చింది అతనికి.

మేడ మీదకు వెళ్ళుతూ అమ్మ మెట్ల మీద నుండి మా సంభాషణ కోసం ఎదురు చూస్తున్నట్టని పించింది.

"మిమ్మల్ని చూస్తే జాలి వేస్తోంది సోమయాజులుగారూ. ఇలా అరుగుల మీద ఎన్నాళ్ళు పడుకుంటారు? మా వీధి కొట్టు మేము వాడడం లేదు. అద్దె కివ్వడానికి పనికి వచ్చేదీ కాదు అది. మీరు అందులో ఉండవచ్చు. మీ సామాను భద్రంగా ఉంటుంది. ఇలా అన్నీ శరీరం మీద వేసుకుని మోసుకుంటూ తిరగ నక్కర లేదు. . . ఆ పిల్లలు అప్పుడు మిమ్మల్ని చూసి హేళన చెయ్యరు. వేసవిలో అరుగు మీద. . ."

"అరుగు మీదా, నేనా. గదిలో బట్టనో, అయినా వాట్టల గోల మీ కెందుకూ. మంచి వాళ్ళనుకుని వచ్చా. చస్తే మరి రాను."

లోపల నుంచి మా ఆవిడ పళ్ళెంలో బియ్యం అవీ తెచ్చే లోపల సోమయాజులు గరిమనాభి ఆధార పీఠాన్ని లప్పే ప్రమాద మున్న గడ్డి బండిలా ఊగుతూ, జోగుతూ వెనక నుంచి దొంగలు వెంటు కొస్తున్నట్టు అప్పటికే వీధి మలుపు తిరిగిపోయాడు.

*